

והלך הלכה מצוהרת גר שכל ערב פסח מותר מעד
הדין לאכול פסחו חלל דגורין שמה יאמר לשנה הבאה
אשחקד עבדתי ואכלתי ונפסק כן ברמב"ם בפרק י'
הלכה ז' דקרבן פסח וזה פשוט.

מה שהקשה בשם חכם אחד לא אדע מה נתקשה משה
שם. אע"פ שיש ידע אזהרת סמוך לזוהר
אינו יודע האיסור כשחמרה נעמלתי. חלל ששגג שלא
ידע איסור דפרישה וא"כ היינו כך דשאר פריות.
ואולי קולר בכתובתו יבאר נא דבריו באריכות.

באות ג' רוצה לתרן דברי רש"י ביצמות דף ס"ט
דמשלמת קרן וחומש. וכלל היכא דאיתו
זר מעיקרא אין משלם חומש. כלל קושיא זו בעיר
כבר משנה למלך בספרו דרך מלכות הנספח לספרו
פרשת דרכים. אמנם כתב"ר רוצה לומר משום דהעובר
הוא ז' מעיקרא והעובר אחר מה שהאם אוכלת. בזה
שגב כתב"ר מאוד. וכמה תשובות בדבר. חדא דעל
כרחין לריבין לומר עובר לאו ירך אמו הוא דאליכ
היינו גופה ואין כלל קימל"ן עובר ירך אמו לבר
צטריפה כדכתבו החוס' לצבא קמא דף מ"ז ע"א
ד"כ מאי טעמא ע"ש. ועוד דברמב"ם בפרק י' הלכה
א' וז' דהלכות חרמות פסק בדין דחיוצ חומש הוא
דוקא לאוכל כזית שלם. ועיבר וודאי לא אכל כזית.
ועוד דברמב"ם פסק שם דהמאכיל לבנו קטן אינו
משלם חומש. ולומר דמשלם כשיגדל העובר. אך למחסור
להאריך בשליטה. וחירונו דבש"ת אצני מר נמי לא
נהירא דעצור זה יקרא זר מעיקרא. אך אין הספר
לפני.

ומה שגראה לי בזה דאין קימל"ן דשוגג נמי צ"ל
כפרה. ודבר נפלא יראה כתב"ר בחוספות
זכאים דף ק"ח ע"ב ד"כ שוגג אנוס דאפילו חיוצ
כרת חל על שוגג חלל דהכתוב מיעטו ואם כן ממילא
למה דקימל"ן חומש מעטם כפרה ואם היא רוצה
כפרה תשלם חומש. וכמו דמתנדב אדם אשם תלוי
בכל יום. והחיוצ לחוד פטור רחמנא בשוגג. אפס לא
הנכסתי סברה זו כבור הבחינה וכתבתי לפוס ריבועא.
וכתב"ר לא נזהר בלשון כמה שכתב דלא הוה זר
מעיקרא. ובאמת טעמו דתוכל לחזור לתרומת בית
אזרי. דהא כהנה שגשגת לאחד מן הפסולין משלמת
חומש בגם שאינה זר מעיקרא.

ובדברי החוס' צבא קמא דף מ"ז שהבאתי לעיל.
נחשורר לי תמיכה פלומה. שכתבו ח"ל
ובסנהדרין פרק הנשרפין וד' הנרצעת והנוגחת אסור
אין להוכיח דעובר ירך אמו הוא דאפילו לאו ירך

אמו נמי היא עם ולד נגחו. ע"כ. וכלל אפילו כן
דכולד נמי נגח עכ"פ אנוס הוא. ובדין איפסקא
הלכתא לעיל דף מ' ע"ב ולד הנוגחת כשר. וכן פסק
רמב"ם בפרק ד' דאיסורי מצות. ולומר משום דבש"ס
קאמר החס הכי נמי מסתברא כשמואל לכן החליטו
החוס' כשמואל דפסול להקריבה. דחוק הוא מאוד
לפשות פלוגתא בין חוס' לרמב"ם. יען לא מלאנו
בנושאי כליו שום טעם בערכי בזה.

שלום תנינא להשואל

את קול קולמוסו לנכון הביע לידי ונמלאתי גיל בראותי
אותו נוגח וסולל לאמחה של חורב. יוסיף
ד' כמו וחילו לאורייתא עדי נחה. אולם לאשר שהשעה
וכזמן אינו מוכשר לפלפולים ואני מעולטל מפנה לפנה
להכנת החג הקדוש הצע"ל על כן יהי דברי מעטים.
רק זאת אשר כתב"ר מתרן לתמיכתו בדברי רש"י
הוריות שכתב דמשעם מלות אכילת קדשים דזה עשה
דבשלמה. ואני הקשיתי לדבריו כשנעמלו לבור בין
שחיטת הפסח לזריקתו דקפסח אינו נאכל אין לזרוק
הדמים שלא לדחות עשה דבשלמה. וכשיצב כתב"ר
דבאמת לא הקעירו האימורין וזריקה לחוד לא עבר
על עשה דבשלמה.

וזה לא ניתן להאמר כלל. חדא דכ"ג דבר גדול
להשליך האימורין הוה לבו לאשמעין בדין
ולא למיסחם סתומי. ועוד כלל החוס' צמנחות דף
מ"ע ע"ב מדדים בזה ולא החליטו. וכלל כריב"א
שם הביא חוספתא כל הקדשים שהקריבין אחר חמיד
של בין הערצים פסולין. והקריבין היינו זריקה לא
הקערה. ואין להאריך. ועיין במשנה למלך פרק א'
דחמידין ומוספין שהאריך בפרט זה וכל פלפולו סובב
אי אסור לזרוק מדאורייתא אי רק מדרבנן אבל לומר
מותר אי אפשר בעולם. דא"כ חייבי כפרה צשאר
ימות השנה כשמציא חטאת העוף כלל יציאו אחר
חמיד של בין הערצים כיון שאין למצוא חלל דמו.
ולא אין ענין עם דברי החוס' יומא דף מ"ו שהציא
כתב"ר. דאין נעמלו רק הבור והכהנים טהורים
וכפסח נקרב בטוהרה.

ודע דתמוכים לי מאוד דברי החוס' בצכאים דף ל"ח
ע"ב שכתבו ח"ל וזי תימא משעב דמתחילין
להקריב חמיד דערב תבא טובלת ואוכלת. בא אפשר
להקריב הקיבין אחר החמיד דערב כיון שאין למצוא
חלל דמה כדאיתא ריש חמיד נשחט ע"כ. ותמוכ

ב.

תשובה על אשר העיר כחב"ר על הרמב"ן לפירוש החורב שכתב דלמ"ד מועד צבי שמירה מעולה טפי מן חס קאי ולא ישמרו על שמירה מעולה. ולא ידע כחב"ר מי הוא מ"ד זה דמועד צבי שמירה מעולה. דל"ר מאיר מועד וחס שוין ול"ר יחודה סגי למועד שמירה פחותה. ולענ"ד דברי רמב"ן בפשיעות. דחיוב ומלות שמירה אינם בסוג אחד. ובגם דהתורה פטרה מועד בשמירה פחותה הוי גזכ"כ שלא ידעו טעמו. אלא דלא יכחיש שום אדם דחיוב אקרקפתא דגברא רמי לשמור נכסיו שלא יזיקו. ובהדיא איתא בש"ס ב"ק דף ל"ד ע"ב אימור דאמר ר' יחודה לענין שמירה לכחיבי קראי לענין תשלומין מי שמעת ל"ר. כרי דשמירה פחותה למועד גזכ"כ הוא אבל לריך לשמור בכל מה דאפשר כיון דלאו בחזקת שימור קיימי. עיין חוס' ב"ק דף כ"ג ד"ה וליחייב שכתבו יותר יש לשמור שלא יזיק משלא יזק.

והרי מרחיקין משור המועד כמלא שנינו ואיך נימא דסגי בשמירה פחותה, אלא ודאי חיוב שאני מחמת גזכ"כ אבל למלות שמירה צבי מועד שמירה מעולה. ובר מן דין הלא רמב"ן מפרש הכתוב ועיקר טעמא דר' יחודה הוא דאין רצוי אחר רצוי אלא למעט. א"כ בהכרח לפרש ולא ישמרו שמירה מעולה כדי שיכ"ר רצוי אחר רצוי. ובאמת דעת חוס' ור"ש דמועד לריך חמ"ד שמירה מעולה מחמת דא תמות.

ועוד אפשר לענ"ד לומר דכוונת רמב"ן לשיטת ר"א דאמר מועד אין לו שמירה אלא סכין. וכל עוד דלא שחטו ודאי לריך שמירה מעולה. וכן מבואר בדף מ"ה דרש"י ד"ה ור"א. ולדין קשיא לן דלדברי הש"ס דף כ"ד ליעודי תורה כיכי משכחת לה וכ"ר דקמרמזי רמחי. דאכתי יאמרו דליפטר"י בשמירה פחותה חן קאחיקן. ואין לדחות בסברת התוספות בסנהדרין דף ע' ע"ב ד"ה עידי האב שכתב דאס חלוי הא צהא ליתא כך כללא. והבא נמי נימא כיון דסגי בשמירה פחותה מחוייב חק שלם והא צהא תליא. זה אינו סברא אלא כשבאים לחייבו חיוב קל הוי להם לידע דיסתפק מה חיוב חמור. משא"כ בדין באים בטענה לפטרו לגמרי. וכרי מכל פטור יוכל להסתפק חיוב הגאמר צה דין הזמב. ואף שהוא מוכרח בסברא עכ"פ מוכרח לומר כן לקמן בחוס'.

מאוד דח רק ל"ר ישמשאל צו של ר' יוחנן בן ברוקה אבל לחנא קמא אסור כמבואר שם וא"כ הדורא קושית לדוכתא חבא עובלת ואוכלת. ומסופק אני לפי החלטה משנה למלך בפרק ר' הלכה ע' ועשרה דכלכות כלי המקדש דחגיגה ארבעה עשר נקדחת דוקא אחר חלית משום דבטינן צערב ומוקדמת לחמ"ד דערב. ואיך נקדחת כשחל ערב פסח צערב שבת דלאו החמ"ד נשחט בשש ומחלה. והלא חגיגה אינה דוחה עשה דהשלמה. וכללא הוא דבחול מקריבין חגיגה. ואם לומר דמקריבה בין שחיתת החמ"ד להקדמתו אין דעתנו נוחה בחירויות דחוקים. דכל כהאי גוונא הוי לכו לאשמעין. והו דכל עיקר קדימת החמ"ד בשש ומחלה הלא הוא כדי שיכ"ר שהיה ללית הפסח קודם השיכה ואם יתעכב הקדמת החמ"ד בהקדחת החגיגה מה כועילו חכמים בחקנתן. ולא מלאחי לשום מפורש הערה בדבר זה. ור"ע.

תשובה לרבים

א.

שאלה. מקוב מי שאובין שנתהברה למקור מי גשמים כשרים אלא שזוחלין אי השאובין כשרים לעצילה.

תשובה לכאורה נראה להכשיר דהא ע"כ כשרים חמים כשנתעכב הזחילה א"כ כמו כן מעבר השאובים ג"כ. וק"ל ראייה מהא דש"ס ב"ב דף י"ח וש"ן שמשיקין מים צמים. והיינו אף צרעים ורש"י כתב התם מלוחים חמם צפסחים כתב מלוחים או סרוחים. וסרוחים כשנפסלו משחית בהמה וכלל מחמת דבר אחר פסולים לעצילה. והוי להש"ס להחנות דדוקא כשנפסלו מעצמן. אלא ודאי דאפילו סרוחים מחמת דבר אחר נמי מטהרין בהשקב וה"כ לענין פסול זוחלין.

ועוד יש להביא ראייה דהתם בש"ס ב"ב דש"ס דביוכב"פ נמי שרי להשיקם דכל שקלא וטריא התם קאי לענין טבילת אדם אבל לענין השקב שוין דשרי. והשתא כיון דביוכב"פ אסור לעבול למה מהני השקב. הגם דיש לחלק בין איסור גוף לאיסור זמן עכ"ל דיוק נכון הוא. דמג"ל להלמודא להקשות חייבה בשבת ביוכב"פ מאי איכא למימר והלא לא מיירי ביוכב"פ דהא חנא וש"ן שמשיקין. אלא ודאי פשיטא ל"ר דהשקב שרי ביוכב"פ הגם דטבילה אסורה. לכן נראה לענ"ד דהשאובין כשרים לעצילה.

דף ע"ג ע"ב ד"ה אמר לי. דהקשו ג"כ דיכולין לומר
לשובתו באתו. ולי"ע.

ג.

תשובה לאחר תמה כחכ"ר בדברי רש"י חולין דף
ס"ט ע"א דמשכחת לה שהיא חולין
וולדה שלמים. לא דק ברמב"ם פרק י"ח דין י"ג מהלכות
מעשה הקרבנות דבאמת אסור אלא דאינו לוקה.
וממילא הולד בלתי אסור ואף בהגהה. וזה פשוט
דקדושה בכדי לא פקעה. ומחמת סבת מניעה הפגאי
לא אחר כך יותר וזהא פה שניתה הקולמוס.

ד.

כעת עוסק אני בתשובת שאלה צבהמה שנשחטו
רוב סימנין בהכשר ולקחו צמר במקולין
ובא אחד וגמר מיעוט סימנין אי נאסור למפרע ואיך
דין כלי צבול או נאסור חצי צבהמה. ולדעתי תלוי
זה בהכך כי תירוצי דחוס' צבא מניעה דף נ"ג ע"ב
ד"ה לא פלוג רבנן. ויש בזה אריכות גדול ובקיאות
צבהמה מקומות צש"ם.

ה.

אשר העיר כחכ"ר לפי דברי העו"ז צסימן תרנ"ה
דלולב הוי מזה דרבים אי"כ לכללא דאית
לן דצמזה דרבים לא שייך מזה הבא צעצירה והלא
החוס' פלפלו ענין צבא. וגם צש"ע איתא דלולב שייך
מזה הבא צעצירה.

הנה לא נדקת בזה. הא צבדיא חזר העו"ז שם
צסופו וכתב רק מזה של רבים וכו"ו מזה דכל
ישראל מחויבין ויש לו יתרון לדחות שבת. והלא מצואר
צמנן אצרכם סימן תרנ"ו סק"צ שכתב בפירוש עשה
דרבים לא מיקרי אלא מזה שאחד יכול להוציא רבים
כגון שופר וכדומה. וגם תפלה יכול אחד להוציא
רבים ומיקרי עשה דרבים. וראה זה ברמב"ם פרק כ'
דין ע' מה' איסורי מצות דאין מציאין נסכים לא
מן עבל וכו' ואצ"ל מעלה וכלאי הכרם משום דהוי
מזה הבא צעצירה. הכם דהתם הוי ודאי מזה דרבים
דמקרי צצביל כל ישראל.

הן אמת דדבריו שם בלתי"ה י"ע דמה ענין מזהב"ע
לשם. מזהב"ע אינו אלא כשהאיסור מציא אחר
כגון מוציא מרשות לרשות או שחרר עבדו. אבל הא
דחזורה אמרה ממשקה ישראל לא הוי מזהב"ע כלל.

ועכ"פ חזין דברמב"ם חשבו למאור הבא צעצירה
ונדחה ממילא כל פלפולך.

ו.

אשר עוררת בדברי עו"ז ציו"ד סימן קי"ט שכתב
דלכתי משא ומתן שרי עם עכו"ם משום
דעושים משא ומתן גם עם ישראל ואין לחוש שילמוד
ממעשיו דעכו"ם משא"כ ריבית. ובקשית דלפי זה
למה גבי שכירות חיישינן שמה ילמוד ממעשיו. והלא
התם יש ג"כ ישראל. אמנם יש לחלק דצמשה ומתן
יותר יסחור עם ישראל משא"כ לענין דירה. דצעציר
רואים אנו דמעכו"ם לומדים יותר. וזהא סברא נדדית
לחור. אבל לענין דינא יש לומר דלכאורכ עפי יש
להקשות והלא ריבית עכו"ם החירו משום דאי אפשר
לעמוד בלעדו ומשום כדי חייו ולא חיישינן שמה ילמוד
ממעשיו ובשכירות נשאר החקקה.

ובש"ת מהר"ם שיק לארי"ה סימן קצ"ב הקשה בזה
והניח צתימה. וכנראה גם צש"ת התם
סופר סוף סימן ל"ב נמי הקשה כן בקיטור גדול. אמנם
מה דנראה לעי"ד דכיון דהרבה הקילו בזה דיכול
לשכור צפחות משום פרועה וגם מושיל לשכור משכירו
ולקוטו לכך לא רצו לשנות החקקה דחז"ל הקודמת
משא"כ משא ומתן דבאמת מטעם לא ישמע על פיה
גזרו שלא לעשות שוחדות עם עכו"ם שמה ילמוד
לשבוש. ומשום כדי חייו החירו אי"כ ממילא כל
החקקה החירו.

ז.

שאלה בחזר צבכ"י נמצא גלגולת אדם אי שרי לכהנים
לכנס. הנה השאלה צבא קצרה למאד
אי ניכר דהוא גלגולת יהודי או עכו"ם. וגם אם חפרו
עד לקרקע צחולה. גם אם חקרו אולי נשמע צשום
פעם דנקצר שם בן אדם וכדומה צחקירות דלריבין
לחקור צענין זה. וגם אין העת עכשיו לצאת צכותת
הגסה מערדת הכנת החג הקדוש הצע"ל. וארשום רק
ראשי פרקים כמעט צלי עיון ספר מסת הפגאי.
הנה השאלה יפרד להרבה ראשים אי יש לחוש לשכות
קצרות. גם מה לעשות עם הגלגולת זה דיש
לחוש למת מזה דקנה מקומו. גם יש לחוש דבית
הקצרות נאסר צבהמה ואפילו אינו כהן אסור לדור
ולהנות ממקום ההוא.

לענין אי קנה מקומו מפורש צסוכדדין צפרק נגמר
דין מת מזה קלא אית לי עי"ש דף מ"ז

פי"ב. כן אמר יש לחוש דהוה נשאר משעת מלחמה דכמת צמלחמה ודאי דין מת מלחמה יש לו. ולקלא לית להשגיח כי שרי במלחמה לא נפקא מינה לכו מידי לאפיק קלא. אלא דאם נחוש לזה הלא אז הוה רוב עבדים ואזלין בחר רובא. ואף דקורבה בשכונת ישראל הלא רוב וקרוצ בולכין אחר רוב רוב עבדים הוא.

והנה רש"י שם בד"ה קבר הנמלא כתב ובגזילה נקבר שם. י"ל כיצוב הוא קיין ויש בזה אריכות אך אפילו יחי בן כיון דחליין בעבדים ממילא ליכא חששא. וכל זה אי לא נשמע משולם חשש מהו. והנה אם הוה במקום דחולד וברדלם מליין שם יש ספק לימר אכלתי כמבואר בפסחים דף ע"י ע"ה בתוס' ד"ה ספק שכתבו ספק אכלתי הוה ספק הרגיל וקרוצ לודאי דמכני אף ברכ"י. ועיין בתוס' צ"ק דף י"ט ע"ב סוף העמוד ועיין בשו"ת חוות יאיר בסופו דהוסיף גם חולדה. דלפנינו בגירסא איתא רק חזיר ע"ה. והנה לומר דוקא צנפלים אמרינן אכלתי אצל צנפולים הלא ישאר פלגות ועלם כשעורב מעמא עיין בתוס' דף כ' ע"ב ובסוף חזיר. באופן נקבר אחד אין שום חשש. דשכונת קברות אין להשגש בזה אחד וגם איכא ספק ספיקא שמה עבדים ושמה אכלתי.

והנה הוה דקברי עבדים אינם מטמאין באוכל דעת ר"ת בתוס' צ"ה מלישע דף קע"ו ע"ב דאין הלכה כרשב"י. אצל דעת הר"ן ונימוקי יוסף שם דעבור. ויש בזה אריכות ומוכרח אני לקצר.

עוד יש לספק אפילו נימא שהוא ישראל נעמידכו בחזקת דנין ולידיקס אין מטמאין באוכל ומפורש בזוה"ק פ' וישלח דף קס"ה ע"ב וברוחנו בזה לכל הפלפולים שפלפלו האחרונים אי נטמא המשכן מחמת נדב ואזיכוא. עיין פנים יפות ולדברי זוה"ק נחא. ואי נושאי ארעו של יוסף יש טעמים אחרים וקצתו. ואף דבתוס' (בשם ר"ת) כתבו שאין הלכה כן בקברי נדיקים הלא מלינו בשער בגלגולים דהארי הקדוש עשה הלכה למעשה ששלח את תלמידו ר' משה הכהן להשתטח על קבר אבי ורצא.

ובשו"ת תהם סופר ליו"ד סימן של"ז כתב שנמלא אצל עבדים מלכא משנת קי"ט והגם שעברו חז"ז שנה ובדאי לא נשאר כלום עכ"פ אפשר כי נדיק דאין פלגות מרקובין. ואי הוה נדיק כזה אי"כ לא יטמא ג"כ כאמור. אצל הלא גם הוא כתב שם מלכיות טוב לא ילכו הכהנים רק צרחוק ד' אמות אי"כ גם בעצדה בגיל צריכין להחמיר.

והנה הוא לא חש רק לעומת כהנים ומן איסור הנאה לא דבר מאומה. ולענין הנאה לא מהני כך סברא לדיק כדמוכח שם בסוכה דין צ"כ קיבוצא דרב דנוטלין משם עפרה לאשתא בת יומא. ואף דקבר צנין לא נאסר מי"ט עפר החלוש בזה יש לפקפק דהוה חלוש ולצסוף חברו. וגם בזה יש פלפול ארוך. **עכ"פ** לפי מה שהעלה שם דבכ"ז חמור לענין זה דלריך להיות נקי מטומאה ודוחות כמו שהביא מהא דכליל עורב על בן יש לעשות כמו שהעלה א"ך תהא בדיוקב ואז ילאנו מכל חשש. יו"ט באורך בתשובת הגאון ר"ד אופנהיים. ועיין צפ"י מה שמחות דשעת מלחמה ודבר ר"ל אין חזקת קברות תמלאנו באמנע תשובה בארוכה.

ח.

מכתבו קבלתי ות"ל שלא הולך לאבא חלקי וטורס נקרא נמחק בדבר בן יעזרכו ד' לעד על מי מנוחות ועוד וחסד יסוצבכו סלח. ועל דבר אשר בעיר בחושן משפט סימן ק"י צנפולים וקטנים דנפרע מהגדולים כפי חלקם. והקשה דהלא ר"ה מזה גוצה ר"ה מזה גוצה והאריך קצת.

תקפה עליו משנתו דעד שאתה שאל יגבה מהגדולים כל לחוב הלא בתוס' צ"ק דף ע"י ע"ה ד"ה ועריף הקשו א"ך משכחת לגבות מאחד כל הקרקע והולרכו לתרן דמיירי באפותיקי. והאמת לפי מה דקיימלין בעלה מחלוקת אי"כ א"ך יגבה הכל מהגדול והלא יתבעל החלוקה ושוב לא יגבה כלום. ועיין בהר"ש צ"ק דצ"ק סימן ו' הסביר בדבר דיתמי כרעא דאבוכון סם ועל כולם מוטל לפרוע חוב אביהם. **ולכאורה** משמע דתליא בצריכה. אצל מהרש"ל ריש הלכות צריכה כתב דלא תליא בצריכה ח"ל דמסתמא על דעת בן חלקו דאם יבא בעל חוב ויערוף שלא יפסיד האחד כל חלקו יו"ט באורך צ"ק פרק ז' הלכה ל"ב ועיין ריש סימן קע"ה. והחילוק בין לקוחות לערב מבואר בתומים שם דאליס כח ערב מלקוחות. ועכ"פ דכאן אין חוב מצורר כל עוד דחיישינן לזרי ודאי לא יוכל לפרע מהגדולים כל החוב. ועיין בכל המקומות ויראה דאין קושיא כלל.

ט.

אשר בעיר בדברי הנהיבות סימן ש"צ סק"ה שהקשה על הדין דמכרו לעבדים הא אם בל אחר וסגר הדלת וכו'. וע"ז כתב דבסימן שס"ג מבואר

שלא עפ"י צ"ד ובדקין לי דדוקא כרגוכו צ"ד אין נהרגין משא"כ צמת מעלמו. דאפילו בעידו לא ציוס צ"ד אלא ציוס ג' הוא וכן נהרגין א"כ מחויבין בעדים מיחא אף דהנידון אינו צעולם. אכן צאמת אי אפשר להעמיד קרא דוקא צכ"ג.

יב.

כתה"ר כדני צספרו היקר וכו' ולהראות כי חציצים דצרו צעיני לעיין בהם ארשום אשר ראיתי צספרו סימן כ"ד אות י' עלה וגסחפק צעידי עגונה שהם מגולתי זקן. והביא שו"ת הגאון רעק"א שהחמיר צעידי קדושין להצריך גט. וכמעין צחשובה שם יראה כמה דוחקים דחק הגאון. ומאז תמכתי עליו הלא לא ימחין עד שיביא גטל צזוג ובגדה דף י"ב הלכה כדצרי כולן להחמיר. ובגודע ציכודח חגיגה סימן פ' דחה דצרי הצואל שם. אבל המעיין שם לא החליט הדבר רק שלא יאלץ ממנו קולא. אבל לפסול לעדות גם הנו"צ צעלמו יודה. וברי החכם סופר סימן קצ"ד בעיד אשר מה"ע החיר גלות צחוי"מ. וצאופן זה יש לתרץ קושית המשנה למלך צפ"צ מה"א אישות. צאופן האמצעי. ולדידי ניחא נפקא מינה אם קבלה קדושין מאחר. וכנה הגאון הג"ל לא העיר מה כלל וכעת תמכתי אשר גם כתה"ר לא העיר מה.

בסימן ז' הביא קושית לחוס' דנר מערבי שצבא בדליקוהו רק לצורך זכר לגם שה"י צימי שמשון הדיק א"כ מה עשו צשצת. ולעג"ל לק"מ דהא רק לפעמים נכבד ומאן יימר דצשצת אירע כן. ואף שלא נמצא מפורש שכ"פ מנא לי להקשות. גם הקשה בדרי"ג דלפי התירוצן שחלקו השמן צחנוכה מה עשו צשצת. ולי נראה דצאמת צפתילה דקה ודאי היא מספיק. והגם ה"י שדליקו פתילות עצות נכבדו ואעפ"י ה"י דולק. ממילא צשצת בדליקו פתילות דקות שיביא כשיעור דהא אינו מעכב. ואף דלפי זה לא ה"י גם כלל צשצת כיון דרוב ימים ה"י גם ממילא אפילו ה"י עצות ג"כ ה"י דולק.

דאם דר צו חייב לשלם משום דאכל חסרונו של זה וכו'. גם אנכי נתקשיתי בזה. וגרס לו צמה שהעתיק דצרי רמ"א מסימן שס"ג אפילו שכר אין לריך ליתן. ותיבת אפילו ליחא שם ולריך בודאי לשלם חסרונו.

י.

מה שהוליא חידוש דין דצגרמא משלם מה שנהנה אין כאן חדש. דמבואר בצ"ק כ"א וכ"צ משלם מה שנהניו ועיין אס"ז שם חידוש דמשלם אף על הנאת גרון דצמחתו וזה צאמת חידוש. ועיין בקצו"ח סימן שצ"א דהעלה דאינו מטעם מזיק רק מטעם צעל חוצ ודינו ציצורית דלא שייך נעילה דלת. וצאמת קשה לדצרו דא"כ למה לא מתרץ אצ"י בצ"ק דף ז' מיטב צנזיקין וישלם אפילו סובין צמשלם מה שנהניו דהוי צבעל חוצ לפי דצרי קלות החושן.

יא.

אשר עוררת דצרי תומים סימן ז' דרז"ה לומר צאפשר דהא דחייבה החורה מיחא צמחלל שבת היינו רק צאשה שילדה וידעיין ודאי דצשעב שחללה שבת לא היחה עריפה ולא צא"ש. והקשית ה"א קרא כתיב כל העושה לשון זכר. כנראה לא עיינת היטב דצצרו דצאמת משכחת לה כגון שצבר צפני צ"ד דלא צעיין עדות שאתה יכול להצימה. וכן יש לומר צמקושש שצבר צפני צ"ד. ומן החורה דנין צשצת ואין לורך לעדים ואם כן ל"ק כלל. אלא התומים קאמר דלר"ע דסובר הרב צפני צ"ד אינו נדון דלא שייך ושפטו העדה והצילו העדה לכן מוכרח לחפש פאות דמיירי צאשה. אבל לענין חלול שבת שפיר משכחת והצילו העדה ומשכחת דחילול שבת צפני צ"ד.

אמנם דצרי התומים מלד אחר מרפסין איגרי. מה הועיל צהא דמיירי צאשה הלא אינה צזוממי צזוממין. ואיך יברגו המזוממין דילמא העדים הם עריפה ועדות לא שייך צגשים וא"כ נפל היסוד. ולכאורה י"ל צקושית התומים דמשכחת לה כגון דהמחלל שבת מת מעלמו

ליקוטים

מסכת שבת

דף ל"ב שלשה דברים נריך אדם לומר בתוך ביתו
ערב שבת עם השיכה וכו' ספק השיכה
אין מעשרין את הוודאי וכו' וכתב רש"י ז"ל עשרתם
בפירות האילן דשבת קובע ואסור לאכול ארעי. אין
מעשרין את הוודאי דגזרו על שבות צין השמשות.
והכרח של רש"י דמפרש בפירות האילן הוא פשוט
דאילו נחוצה נריך עוד ציטול ואפוי ואין עוד שבות.
אמנם גם בפירות מוכרחין אנו לומר דשבת מיירי
דאילו בפירות שצבית למה הנריך לכתוב דשבת קובע
הלא כבר נקבע בראיית פני הבית. וא"כ נריכין לאוקים
דילכו מחר לשדה לאוכלם שם. דלכאיון בשבת לביתו
אי אפשר זה קלם דוחק. ובלאו הכי נמי מוכח דשבת
מיירי דהא קימלין חבר שמת פירותיו מתוקנין חזקה
על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.
ומשמע שאינו סומך עלמו על אחרים וא"כ אינו שולח
הוא עשרתם. הלא ודאי דפירות ששבת מיירי שלא
נחייבו עדיין והשבת יקבע אותם למעשה.

אמנם דא קשיא לי לפי החלטה של קלם החושן
בחושן משפט סימן רמ"ג דמשרחת אין
לה רשות לעשר פירותיו של צע"כ אם לא עשהה שלוח
בפירות. דבפירות של צע"כ לא מהני זכר. ואם כן
למה נריך לשלוח. וממה נפשך אם כבר עשהה שלוח
הלא חזקה שלוח עושה שליחותו. ונפרע בפירות
שמעשר שלהן דרבנן בעלמא. ואי לא עשהה שלוח הלא
אי אפשר הי עדיין שמעשה.

ובמגן אברהם סימן רס"א כתב דגם חלה אסור
להפריש צין השמשות והביא מהא דנריך
לשאל אם הופרש חלה ואי איתא דמפרישין צין
השמשות למה ישאל עם השיכה והלא צספק השיכה
נמי יוכל להפריש. ולא אצין הוכחה זו דהלא עירובי
חלות יכולין לערב צין השמשות ואפילו הכי שאל
עירצתם. והכרח דכתב עורי זה דלא יוכל לשאל
צ' פעמים ושאל צבת אחת. ולפי זה אין הוכחה דאסור
להפריש חלה צין השמשות.

ובגוף הדבר שאין מעשרין להודאי שכתב רש"י
דגזרו על שבות צין השמשות נמי קשה
דאין קימלין דלא גזרו על שבות צין השמשות. ובית
יוסף מתרץ דמיירי שלא במקום מנוח דהרמב"ם כתב
דוקא במקום מנוח לא גזרו על שבות צין השמשות.
וה"ל למה סתם צלחתן ערוך ולא חילק צין מקום
מנוח לצין שלא במקום מנוח. גם לא אצין דעל כרחין
צנריך לשבת ואמאי אינו מקום מנוח והלא עונג
שבת מנוח הוא. ומור וקציעה מתרץ כיון דשבת עלמו
הוא קובע להכי לא יפריש שמה לא נחייב עדיין
וסיים כפתור ופרח.

ותמה אני על רוב חכמתו דדבריו מופרכים מכמה
עממים. חדא דממה נפשך אם עדיין לא
נחקדש היום הלא חול עדיין ושרי לעשר. ועוד דהוא
הצין דגם זה מיירי בשבת. זה אינו דשלא חלה חס
הי הכרח לה לפרש דמיירי בפירות ששבת אצל
הך אין מעשרין את הוודאי מיירי בפירות שצבית
ובלאו שבת כבר נקבעו בראיית פני הבית כדלעיל.
ונשאלים דברי מור וקציעה צ"ע.

בש"ס שבת פרק צ' צבוגיא דחנוכה כשהדליק נר
חנוכה למעלה מעשרים חמה פסולה כסוכה
וכמבוי. הקשה מרן הקדוש ז"ל דהלא הניח הקורה
צמבוי למעלה מן עשרים אם יש זה אמלחרא כשירה
דשלטא זה עינא. וכי צאמלחרא שלטא עינא עפי מן
אור הכרות ולמה נר חנוכה למעלה מעשרים פסולה.
ע"כ.

מסכת פסחים

ברש"י דף י"ג ע"א ד"ה טכורות ואם לא ימלאו
יחבילום לכלבי כהנים או יבעלנו בלבו.
וה"ל הוא וכי צביעול סגי והלא נריך לצער מן העולם
כדכתב לעיל דף ה' ע"ב ד"ה שמע מינה דאי סבר ר'
עקיבא השבתו בכל דבר יעילו לים וז"ל.

ראיתי קושיא בש"ת ר"ח אר"י סימן ר"כ דלפי שיטת הש"ס בפסחים דף ק"ע ע"ב רב ספרא רמי כתיב ולא ילין לבוקר זבח חג הפסח הא כל הלילה ילין וכתיב עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת. ומשני בארבעה עשר שחל בשבת וחלבי שבת קרבין ביום טוב. ולפי זה למד לן קרא צמועזו אפילו בשבת הלא כלל קרא נמי מוכרח מלד רומיאל דקראי בג"ל וצמח עזו בני בתירה. והגיה ב"י.

והנה זה ודאי לא קשה למד לן קרא צמועזו דהא אינעריך לענין עומאה. אך קשה למד הציא הש"ס להך צמועזו לענין שבת דהלא מוכרח מלד רומיאל דהך קראי בג"ל אבל נראה לעג"ד דלא קשה מידי. דכי היכי דאית לן קרא לא עולת חול בשבת הלא הכי נמי אית לן קרא דנדריס ונדבות אינן קרבין ביום טוב כמבואר בש"ס ב"י. והשתא נריכין למימר לימוד חדש או דקרבן פסח דוחה שבת או דעולת חול היינו אימורי קרבן פסח קרבין ביום טוב. ויותר נראה לבחור דיקרבו קרבן פסח בשבת דהא הרבה קרבנות דוחין שבת. ועוד דהכתיב צמועזו. וממילא נשאר ילין מופנה ללמד דאימורי שבת קרבין ביום טוב.

ואגב לא חמנו מלהעלות על ספר תמיכה בדברי התוס' שם ד"ה ולא. שכתבו לר' עקיבא דמנריך קרא עולת שבת בשבתו דחלבי שבת קרבין ביום טוב והלא נלמד מקרא דלא ילין דמוכרח לאוקמי בארבעה עשר שחל בשבת וממילא שמעינן דחלבי שבת קרבין ביום טוב. ולא אבין קושיתם והלא מבינן לנו הכרח לזה לאוקים לא ילין בארבעה עשר שחל בשבת הלא הוא רק מחמת דכתיב עולת שבת בשבתו. ולולא זאת הי' מוקמין ל' באיברי חול וא"כ היתירא דשבת ואיסורא דחול מחד קראי קאחי ונסתרה קושיתם. גם ל"ע להבין דברי מהרש"א שם דמחלק בין היתירא לאיסורא דשניהם כאחד צאין מהך קרא ו"ע.

מסכת סוכה

על דבר קושית התוס' למד לן קרא לפסול סוכה גזולה ותיפוק ל' דהוה מלוא הבא בעצירה. אפשר לתרן בחמשה אופנים.

א' משכחת לה להגיה סכך גזול על הסוכה בארבעה עפחים. והתוס' הגיחו כלל דמלוא הבא בעצירה אינו אלא היכא שעל ידי העצירה בא המלוא כגון גזל חמץ ועשה מלה. וכאן הלא הי' לו

סוכה כשירה צעירה ולא על ידי העצירה בזה המלוא.

ב' משכחת לה שהי' לו סכך פסול צ' עפחים והגיה אלא צ' עפחים סכך גזול. והשתא בלתי סכך גזול הי' הסוכה כשירה דסכך פסול ואייר אינו מנערף אבל צ' מיני סכך פסול מנערפי בהדדי. והשתא לא הוה מלוא הבא בעצירה. בשם היהודי הקדוש.

ג' הנה קימל"ן סוכה על גבי סוכה כשר העליונה. ובתחתונה פסולה. והשתא משכחת לה דסכך העליונה גזול וא"כ לא הוה מלוא הבא בעצירה דמשום מהצ"ע הי' העליונה פסולה. ויש לעיין בזה. בשם מנחת חינוך.

ד' הנה קימל"ן דשבת בחור החג אין טורח לדופן בשלישי טפה וסגי בלתי משכו מנו דכוח דופן לשבת הוה דופן לסוכה. וידוע דללחי לא צינן שוב פרוטה. ומשום מלוא הב"ע ליכא אלא בשב פרוטה. דבצנ"ר משוה פרוטה אין שם גזל ועכ"ל לכס לא מיקרי ואח"כ קרא לכבאי גזנא. עיין ירושלמי שקלים י"א לענין יין של שביעית. הן אמת דקשה לכאורה. הא דמנו דכוח דופן לשבת מימרא דרבא הוא ורבא סבר לחי משום היכר צמוגא לחי בעומד מאליו ע"ש.

ה' בספר יריאים העלה דאף למ"ד גזל עכ"ס שרי עכ"ל לכס ליכא עיין מג"א בהלכות לולב והשתא צ"ל קרא גבי גזל עכ"ס דליכא מלוא הבא בעצירה.

מסכת חגיגה

דף י"ח ע"א תוס' ד"ה חולו של מועד צמחו ויש לומר דכוח דרשה פשוטה ולדוקין מודין צו. לא אבין דבריכם מה ענין דלדוקין מודי צו לכאן. ובהגהת נחלת לבי ליורה דעה סימן ק"ס מלאתי פירוש לדבריכם. שהוכיח דבדבר שאין לדוקין מודים צו ועושין בהפקירה לא שייך לפני עור והציא לשון הרא"ש ולדברי התוס' דידן לא ל"ן.

דף כ"ב התוס' ב"ה ייחוס לשאלה הקשו מה הי' קס"ד דמקשה. הלא בלא"כ צריך טבילה למגע עם הארץ והניחו בתימא. ונראה לי בזה דלקמן ע"כ ב"ה כלים הביאו דברי רש"י דכלי

שטף ישמע ע"ה ויעצלו. והקשו מה ר"מ לע"ה בין כלי שטף לכלי חרס הלא כל מגעו עמא ולסברתו הכל טהור.

ונראה לענ"ד אע"ה אינו רואה דחבירים בדילין ממנו אלא דסובר דעושים הם. והכריחו לזה מהא קושיא גופא דאיך אפשר דהחבר יעבול והלא קודם שיטבול הכלי יחטמא ממגע הכלי. בשלמא אי לא הי' חשש רק ממגע ע"ה ניחא דאינו הכלי מטמא אדם אבל כשחוששין משום כלי בחוך כלי מטמא ח"ו. ודילמא היחה עמאח אב הטומאה ומטמאה לאדם. הלא ודאי דע"ה עצמו יעבול הכלי והדק"ל שמא יטבול כלי בחוך כלי. ומשני דמעבילין לכו היינו דרואין איך יטבול הכלי. ולפי זה הכך צ"ק קושיות דהו"ס מחישבת אחת בחברתה כפתור ופרת. ויתיישב זה גם קושיא שמאחתי בספר אחד דאיך התירו עומאת ע"ה צרגל. וניחוש שמא הטביל כלי בחוך כלי והוא

עמא גמור. והשחא אחי שפיר דגם החס מעבילין לי שרואין איך עובל את עצמו.

ובהיותי בזה נחפוררתי על העורי אכן לקמן דף כ"ה ע"ה גבי הא דאין קודש יטול

בזמיר פחיל שכתב ואסברא דהא גבי קודש נאמין על טהרת יין ושמן וא"כ שוב טהרת לו ולך לכך אינו יטול בזמיר פחיל ע"ה שבראריך. וכל דבריו נפלאים. חדא דלא הרגיש דל"ש דוקא כלי ע"ה הי' בכלל הגזירה אבל כלי חבירים מילין בזמיר פחיל ואם כן הי' יכולין להביא בכלי חצר. ועוד דממילא מיפריך דהא רש"י צהדיא מפרש דגם לקודש דווקא בין בגחיות ובבדים והיינו שהקדיש עם הארץ רק דתנו נאמנות לע"ה צחותו שעה וא"כ מה שאלה שייך. ובהכרח לומר דבשעת הגחיות עושים הכל עפ"י חכמים. דא"כ ניחוש שמא טבול כלי בחוך כלי. באופן דדברי עורי אכן לריבין אלי תלמוד. וצריכה דלישנא שלו ראיתי דהשקה מהני בטהרת יין ושמן. ושוגג גדול הוא דהשקה מהני למים דוקא.

המאמרים הבאים נעתקו מן עתון ירחון **אסיפת חכמים** שנדפס בעיר **אטונאיא** בשנת תר"ע עד תרע"ג ונעתקו בו מה שציין מר ז"ל בגליונות בספר באר שבע. ומה ששמע העורך מפי קדשו.

א.

תמיד דף כ"ו צד"ה וצ"ה"כ של כבוד נראה לי שמפני כך הי' שם צ"ה"כ כדי שיעיל מים קודם טבילה וכי ר"צ כן פי' הרא"ש ז"ל בפירושו לתמיד.

ב.

שם צד"ה מסיפיה דקרא פי' המפרש מגומגם מאוד והעיקר וכו' ר"צ וכן מפרש להדיא המפרש ד' כ"ז ע"ה ד"ה ותלחא יע"ה.

ג.

שם דף כ"ז ע"ה צד"ה אפילו עשר מלעות וכו' עד סוכ"ד שס"ה וא"ע. ר"צ עיין נמוקי הגר"ש סוף נדה צ"ה ויולנא שתמה על הרב המחבר בזה.

ד.

שם כ"ה ע"ה צד"ה ושתי אצוקות של אור בידם כ"ה זהו דוקא צלילי חול אבל צלילי שבת לא הי' בידם אצוקות וכו' ר"צ כ"ה הרמב"ם ז"ל בפירוש סוף הלכות בית הבחירה וע"ה צכ"ה ובמל"מ שם.

ה.

שם ע"ה צד"ה וחתה את המלכות הפנימיות ושם צכ"ה"ד ר"צ עכ"ל החו"ס יומא כ"ד א' ד"ה מתרומת ויע"ה רש"י מגחות ע"ז צ' ד"ה מתרומה וע"ה נוב"י חגיגה סימן ר"א ע"ה וד"ק.

ו.

שם כ"ע ד"ה כל העלים כשרים למערכה וכו' מקט כל העלים לפי דכאן איירי דוקא צמחות